

ویلیے دا پرچھاواں

خالی

ویلے دا پرچھاواں

منظر حسین اختر

سنگ میل

پرنٹ لائن

افضال احمد
امیر حسین جعفری
اعجاز رضوی
تے
مہان سُخن ور
نجیب احمد
ہوراں دے ناں

ویروا

10	میرے ولوں	
11	دُعا	-1
13	سرگھی	-2
15	بندی وان	-3
17	ہوون	-4
19	بھل پڑجھتی	-5
21	ویلے دا ایہہ شوہ دریا اے	-6
27	دل دی مٹی	-7
29	لے پیہن نہ پا	-8
32	عرشی	-9
35	نور فجر دا	-10
37	کھیڈ	-11
39	یاد ای	-12
42	ورنہ	-13
43	رات دے پلے	-14
45	لیکھا	-15
47	جھل	-16

49	بجر دوارے	-17
51	چن دے ہوندیاں	-18
53	پاد پروہنی	-19
55	بجھ	-20
57	سار سہانے	-21
59	وین	-22
61	رات پئی تے	-23
63	جی کردا اے	-24
65	آہر	-25
67	زتاں بے مہاریاں	-26
69	سجن لئی ----	-27
71	گزارش	-28
73	خالی کمرے	-29
75	یار پدائیاں لئی	-30
77	بھار	-31
81	ویلے دا پرچھاواں	-32
83	پلک آڈاری	-33
85	کہانی	-34
87	دن دا ہوکا	-35
89	جنم دیہاڑا	-36
92	خشبوواں وچ بھجی عرضی	-37
95	ماں	-38
99	ماں جایا	-39
101	پتتاں دی جان	-40
105	بھاگ بھری لئی	-41

107	رُت	-42
109	دلِ کِردا اے	-43
111	جِن دِی جِنج چڑھی	-44
113	سونا پائے دا	-45
115	جوگی سخن سراں دا	-46
119	توں تے ساہ لے	-47
121	آس وند	-48
123	ہوئے کے مگروں	-49
125	مان سخن دا	-50
127	ات تھکیواں	-51
129	ٹور	-52
131	اکلاپا	-53
133	رُت کہانی	-54
135	خیال	-55
136	مت	-56
137	شام دِی بُکھل وچ	-57

دعا

بدلاں نے.... بلھیاں دے سکڑاں تُوں
ترہیا رکھیا، تر نہیں کیتا
ہنجواں سینے
آس دا بوٹا
ہتھیں لایا
گوڈی کیتی
منگے پنے حرفاں والیاں
کھاداں پائیاں

چنگا اچالما ہویا
فیروی او ہنے چھساں نہیں کیتی

ہن تے میری کھیڈ پگادے
پھل پھل لا دے
ہتھاں اُتے
مٹیاں لیکاں
مڑ کے واہ دے
خواب دا پیچھا کردی اکھ نون
اپنے سچ دا
سوہناتے من موہنا مکھڑا
مڑ وکھادے
اسواراں نون راہواراں تے
فیر بٹھا دے....

سرگھی

لمی رات نے پیڑاں لے کے
دن نون جمیاتے
چان والی بولی سارے
بنکھ پکھیر و بولن لگ پئے
اسماناں نے بکل وچوں سورج کڈھیا
وارو واری
گلھاں آتے اتھرو دانگوں

سارے لوکی سڑکاں اُتے بھجن لگ پئے
بیک میتراں دی رکھن والے
روزی روٹی
لبھن لگ پئے

بندی وان

میں سوچاں دا بندی وان آں
سفنے والی سیج دے اُتے
سوں نہیں سکدا

میرا پنڈا چننگاں مارے
وصل کٹورے والا پانی
ڈلھ نہیں سکدا

ویلے دے کھوہ تے
 ڈھکیاں واکن
 اپنے سرنوں نیواں رکھ کے
 ڈونگھیاں سوچیاں اندر کھبے
 دکھ دی کھونڈی پھڑ کے تڑدے
 تھکے بندے
 سُرخی رتاں نوں لبھدے پئے نیں

میریاں سوچاں دے ایہہ بندی
 میں وی بندی وان
 آوندے ہڑھ نوں ویکھ کے پیچھے
 ہٹ نہیں سکدے

ساوی رت دی
 چھاں بھاویں لکھ مٹھی ہووے
 ہور پیالہ بھر نہیں سکدے

ہوون

رات نوں تکدے
شام دے سنگھنے پرچھاویں
جد لے ہوندے
بنے بنے جانیاں راہیاں
دے پیراں دی رسی لگدے
سجرے پتر جد ٹہنی نال جڑ کے بہندے
شرماتے تے پرنا تے ہوتے بنرے لگدے

سُفنے ماخِجِ کے
اکھاں گیڑ کے
بُک بُک پانی کڈھن والے
ویلے ہتھوں ڈُگے بندے
لوکاں نوں پیئے مندے لگدے

اُتوں اُتوں
کھڑ کھڑ ہسدے
اندروں روندے
سچے سچے ننگھے بندے
ہسدے وسدے رسدے لگدے

بھل پڑچھتی

بیبا! کُجھ گلاں نُوں بھل پڑچھتی اُتے
 سانہہ کے رکھ لے
 ادھے چن نُوں اسماناں وِچ ویکھ کے
 ادھیال گلاں باتاں کردا بندہ
 آپ نمانا لگدا اے

سُن لے بیبا!
 برفاں دے وِچ ٹھردے حرفاں

کنڈیاں اُتے ٹُردیاں سوچاں
 جیوندیاں مرنے پئیاں فکراں
 سارا ہوون پل دو پل اے

جے میں سُفنے دی بیڑی نُوں
 لُونے پانی اندر ٹھیہلاں
 چُپ دی بولی بولن والیاں تیریاں اکھیاں
 میریاں اکھاں دی کن من وچ
 اپنے آپ نُوں ویکھ کے
 مینوں ساریاں گلاں دسن پئیاں
 اک دُوبے توں وچھڑیاں راہواں
 اک دُوبے نُوں لبھن گنیاں

ويلے دا ايہہ شوہ دريا اے

(1)

دن دے پيلے ويڑھے اندر
پھل کھڑے نين
اوہناں ان مک گلاں دے
ورھياں پہلاں
میں جيہناں نول
چپ دی چادر پلے بنھيا

برف چ لگے
ٹھنڈی نيندر سٹے اکھر

تپدا تھل تے
اکلا پے دی اُچی ٹیسی
سبھ بے ملااے
پیلی رت دی کھٹی وانگوں

(2)

اپنے ہتھوں مگے بندے
 ٹویاں اندر رہندے نیں
 چھوہ دے پنے اتھرو رکھ کے
 جھل وللیے
 میل ہجریاں لمیاں راتاں
 گلاں باتاں سوچ رہی آں
 اکھاں پونجھ کے سہے سُفنے
 من بکل وچ سانجھ کے رکھ لے
 آس دا بھارا پتھر چا کے
 ویلے دے ایس شوہ دریا وچ
 انج دا سٹ دے

جنے وی سجان دے رنگ نیں
بھ مٹ جاون

(3)

دل دکھیارے!
ویکھتے سہی توں
تھکے پاندھی دے مکھڑے تے
سفرال والی ڈھپ کھڑی اے
ہر اک دکھ دارنگ دسا اے

بے منطق گلاں نوں اپنے
کورے پئے اندر بنھ کے
کھیڑے پل نوں لبھدی پئی ایں

رنکاں دی ایہہ ونڈ انوکھی
نام، قبیلہ، ذات، حوالہ

عمرال والا پانی میلا
اکھراں سطرانوں توں اپنے
کورے پلے بھیا رہن دے

ڈکو ڈولے کھاندے
ماڑو ویلے نے جے کدھرے
اپنی اکھ پٹ لیتی
حشر دیہاڑا آ جانا اے
ہست وجود مُکا جانا اے

دل دی مٹی

دل دی مٹی سلھی اے
 برہوں والی چوکھٹ اُتے
 وصلوں دی خنبو نے ڈیرا لایا اے
 اس خنبو دا سنگ انوکھا
 اتھراں والی اتھری چھل اے
 روح تے جُنہ پیڑ دا تھل اے
 جو نظماں تے غزلاں والی
 دُھوڑ اڈاوے
 من دے تھل تے پیندی بارش
 ہر اک ورق بھوندی جاوے

ہو کے ہاواں نے در ملے
قلم سُخن دا بھار نہ جھلے

لے پیہن نہ پا

لے پیہن نہ پا او مترا

لے پیہن نہ پا

سُفناں چکھے کنیاں رتاں لنگھ گتیاں نیں

ویلے دا ایہہ شوہ دریا وی

ازل ابد دی کھیڈا خیری

ان چاہی

شطرنجی بازی

کھیڈن والے

وارو واری اپنی بازی اپنے خانے
 ہار رہے ہیں
 پہنچی وانگوں
 اپنے آہنیوں ڈگدے پئے ہیں

سفر حیاتِ دا
 پلِ راہیں
 اوہ پلِ جیہڑا
 سدھراں دے تختے سنگ بنھیا
 آؤندے پلِ دا
 جاندے پلِ نال جوڑا خیری

بھلیا لوکا
 ویلا جھننے تیرے سردے
 کالے بگے کر دتے ہیں

ایہداوی اک اپنا ای انت اے
 پر او مترا
 تیرے گھر وچ نویں جیاتی دی رحمت دا
 پھل کھڑیا اے

سبھ بہاراں
 ساریاں رتاں
 اوہدیاں راہواں تکن پتیاں
 اوہدے چاء لئی
 سارے غاباں سوہن خیالاں
 تے رنگاں نوں مٹھی دے وچ قیدی کر لے
 لے تہن نہ پاوے مترا
 سُنیاں پچھے زلدیاں ہونیاں
 کِنیاں رتاں لنگھ گنیاں نیں

عرضی

نی کھوئیے!
توں گت نون چھنڈ کے
کنڈ تے سٹ لے
اکھیاں دے وچ نیندر بھر لے
بدلاں اولھے
سورج ڈولے
اللہ راز دلاں دے کھولے

متھے اُتے میل دی بندی
 بلھیاں اُتے بھر شلوکاں والی تسبی
 سوہنی کُنھی

تن دا دکھرا بندی خانہ
 روح دے مہکھن

نت بہانہ

پوراں سطران
 کھنجران

بھجیاں نظران

اکلاپے دا پنڈھ اوکھا اے

ویلے دی ڈاچی تے بہہ کے
 تھل نوں پیراں تھلے رولن والیے کھڑیے
 اپنی گت نوں چھنڈ کے جھلیے

کنڈ تے سُٹ لے
روگ اوڑھے
نکیاں عمراں
سُفنے ویچ دے
اکھیاں وٹ لے

نور فجر دا

اکھر یار خیالاں دے نیں
سٹراں تے یاداں نیں سکھیاں
سدھراں تے لیکھے... ہمسائے
اک دُوجے دے گھر
نہیں آؤندے
اک دُوجے توں رُ سے رہندے

خاباں دا جُنڈ نیلا اے
لہو اکھیاں وِچ رڑکاں مارے
چانن غم دا
نور فجر دا
اسماناں چوں واجاں مارے
لیکھیں رہ گئے
کافر رات دے کالے تارے

کھیڑ

اتھرواں دے نال پھبیاں نظماں
ورقے اتے ٹمکن پتیاں
جگوں باہرا
شیشہ دل دا
عکس وکھاوے
نیناں والیاں مشکاں بھر دا
مشکاں وچوں
پانی سم کے
کھلیاناں نوں باغ بناوے
اکلاپے نوں

کول بلا وے
درد پکھیر و اڈنا چاہوے

نال نموشی تھکیا سورج
ڈبدا جاوے

یاد ای

یاد اے تینوں
 جدوں اسمانوں
 اک دُوبے نُون
 دل دیاں گلاں دسن دے لئی
 اکھراں دی کوئی
 لوڑ نہیں سی

اسماناں وچ
 تارے سفنے ویکھ رہے سن
 سنگھنے ویلے دے رکھ بیٹھاں
 پھل اپنے دکھ سکھ

پھول رہے سن
 اک وی گل نہ مُونہوں کیتی
 انج لگدا سی
 ایسا تھجھ وی باقی نہیں
 جو آ کھیا نہیں
 پانی والے شیشے اندروں
 واجاں جھاتی مار رہیاں سن

دوواں دے پرچھاویں اُتے
 بولدی چُپ داسرناواں سی
 ایس سفر وِچ
 سدھراں نے ہر موڑ دے اُتے
 اپنے آپ نُون ڈک لینا سی

چُپ چہیتے
 بدلاں اولھے

چھوہ دا پیٹا کر دے کر دے
ویلا پتن تیکر پجیا

یاد اے تینوں
ڈھلواناں توں لہندا پانی
ہر موسم توں بے پرواہ سی

یاد اے تینوں
جدوں اسانوں
اک دُوبے نُون دِل دیاں گلاں دسن دے لئی
اکھراں دی کوئی
لوڑنہیں سی
یاد اے تینوں؟

ورثہ

دلِ کُردا اے
 اکھیاں سی کے
 سُفنے اندر تاڑ دیاں
 تکی اکھ چوں سُفنے دی لو
 چان کردی
 آل دوال نھیرے دے
 اس راج نوں تتر بتر کردی

پر فر سوچاں
 سفنا میرا ورثہ اے
 کول میرے جے ایہہ نہ ہووے
 انھا نھیرے وچ کیہ ٹولے؟

رات دے پلے

گلاں دی توں ہانڈھی چاڑھ کے
وچ خاباں دا دھوڑا دے دے
اگ پڈاں دی بال کے
سُفنے ویکھن والیے کڑیے
ٹھریا پنڈا
شوہ دریا دا
ورھیاں پہلاں سُنیا قصہ

اسماناں دیاں
ڈنگیاں لیرکاں
تلیاں اُتے سورج منگدے
تقدیراں دے سرناویں نیں
گوڑھیاں یاداں دی ہتھ جوڑی
نال اڈیکاں دے پتراں دے
سنگھنے ساوے پرچھاویں نیں
جوگی دن دے جوگے پل نیں
رات دے پلے پچھتاوے نیں

لیکھا

نیندر سُفنے راہیں تُردی
میرے موڈھے تے سر رکھ کے
سُخے نینیں آن سمانی

اُت بھلیکھا
نیندر تے سُفنے چول پہلاں
کبھڑا اکھیاں ول آیا سی
یاں اکھیاں نے
دوویں پاسے

اکو واری
 ویکھے سن
 جگراتے دا سلھڑا بُوٹا
 سُوہا، نیلا، کالا، ساوا
 بیٹھاں جس دے پرچھاویں دے
 نیندردے آون توں پہلاں
 سوچاں لے کے بیٹھے ساں

سوچ نے اپنے جُنتے اُتے
 آساں والا چولا پایا
 دل زخمایا
 کئی ورھیاں توں جاگن والا
 خاباں راہیں
 دل دا دیوا بالن آیا
 روح دا لیکھا تارن آیا

جھل

پُھل تریل محلاں دا تُوں
 تیرا ہونا پل دو پل اے
 عُمراں دا کجھ حصہ پانی
 باقی سارا تھل ای تھل اے
 ہتھاں اُتے گنجھل لیکاں
 فر وی اک لکیر اٹل اے
 ہجر سیالے دا پھٹ نکھا

سُفنا نیناں دی بُکل اے
گُونگے اکھر ہٹ ہٹ تنن
بُھیاں اُتے اِکو ای گل اے
تینوں اپنا سبھ کجھ مناں
سو جھلاں دا اِکو جھل اے

ہجر دوارے

میری بگ وچ

اوسے مینہہ دا پانی اے

جس دے بدل میریاں نیناں وچوں وے

ملن توں لے کے وچھڑن توڑی

ایہہ پل جیہڑا

ساریاں اکھراں دے وچ زندہ

تن دا حصہ... ویلا ڈھلداں عمراں ورگا

روح دی اپنی امر کہسانی

خبرِ نشانی

ہجرِ دوارے

شام نے دُبدے دن دی

فر نہ شکل پچھانی

چن دے ہوندیاں

مٹھی وچ اے

ریت سفر دی

اکھیاں نون خواہاں دی سولی

جد وی ٹنگیا

رت وریداں راہیں کڈھیا

دل دی کوری تختی اُتے

سوہے ساوے

اکھر لیکے

سبق مرادال والا پڑھیا

سُکی بھونیں تے

بدل ورہیا

چن دے ہونڈیاں

سورج چڑھیا

یاد پروہنی

تاںگھ سجن وچ برہن سکھیو
برہادے پتن تے بہہ کے
نیر وگانے سوکھے نہیں
شوکدی رات دی کالی کنڈلی
پانی پُن دے، کن دھاں ڈھاہندے

دھرتی کچھدے.... جگراتے نوں
خورے کیہڑی.... ہونی پے گئی

نیںال دے وچ نیندر لہس گئی
اکھ دے بجااں چھیراں بے
یاد پروہنی سفرے پے گئی

بُجھ

پکھی سوچیاں،

پندھ اوڑے

ہجر دے بوہے،

یاد دا گنڈا

مڑ مڑ کھڑکے

شام دی راہ نوں جاندا سورج

سارے دن دی آگ وچ بل کے

اپنے ای پرچھاویوں ڈریا

دھرتی اُتے
اسماناں توں ڈھیہندا سورج
اکھیاں دی لالی وچ ڈُپیا
ساہواں نے
ساہواں نوں ڈُکيا
پکاں نوں رسی دے وانگوں ہتھیں وٹیا
درداں ماری ایس بجھارت نوں ویلے نے
مر کے بچھیا

سار سہانے

(با جی لئی)

سُنجیاں شاماں
وکن تارے
اکھساں کھولاں
جنتہ پھڑکے
نہ کھولاں
جی بہتا دھڑکے

ویلا....وا اورولا بنیا
سُفنے بہہ گئے
نکراں پھڑ کے
اکلاپے نوں سینے لایا
اپنی جان تلی تے دھر کے
تیری سار سرہانہ کیتی
اکھیاں دے وچ
ہن جو بھر کے....

(غالد احمد لئی)

وین

بھلیا!
تیرے بھلے نہیں بھلنے
اوہ اتھر
جو اندر سگ گئے
سال چھما ہی اکیوں کرنے
علم سُخن دا پے گیا سوکا
ادھواٹے
سگ گئے نیں جھرنے

اسیں تے نت نت
ٹھیڈے کھانے
کون بھرے گا
ساڈے بھرنے

رات پئی تے

ورہدے بدل پیچھے ڈھلدا
اپنے آپ ج لُکدا سورج
ثانت گگن دیاں گلاں سُن کے
واپس مُڑیا
شام پئی تے
سورج چن تے تارے...سارے
لُکن میٹھی کھیڈن لگ پئے

رات پئی تے
چن تے تارے
اپنا سورج لبھن لگ پئے

جی کر دا اے

جی کر دا اے
اج کجھ بوہے ڈھو کے ویکھاں
خورے کس چوکھٹ دے اولھے
اک پل جیہڑا
ورھیاں پہلاں
ہتھوں ڈگیا
کدھرے نکراں درزاں دے وچ
لگیا ہووے

اوہ پل میرا نگلی ساتھی
جیہڑا میرے اندرول لنگھیا
لبھ جاوے تے
اوہنوں اپنی ہک نال لاواں... کول بٹھاواں
اوہدے مکھ نوں
آپے دھوواں
خوب سنواراں
شینے وانگوں ساہمنے رکھساں
رج رج تکاں
ول ول جیواں
تے مرگلی حیاتی
اوہدے نال گھڑاں

آہر

چُپ دی بُلک مار کے تینوں

شام سویرے

تکدا رہناں

جی کر دا اے

بلھیاں اُتے

میں لفظاں دا مجمع لاواں

پڑھ پڑھ پھوکاں

نظر اُتاراں

نویاں نویاں نظماں لکھاں
ہجر ترے نول میل وکھاواں
لمی سوچ اڈاری ویکھاں
پینچی دے پر آپے ای بنھاں
آپے کھولاں
آپ اڈاواں
قلم تے ورقے دی ہر سدھر
آپے ڈھاواں
اکھر بے کوئی رس جاوے تے
اگے ودھ کے آپ مناواں

رُتتاں بے مہاریاں (گاؤن)

اکھاں ہونیاں پیلیاں تے، کڈیاں پنیریاں
 غماں دیاں پھلاں دی بہار آئی ہوئی اے
 کتھے پنہاریاں
 چُن چُن رکھدیاں
 ہک نال لائے ہوئے بھاڈیاں چ موتیاں نُوں

دل دل آوندیاں
 رُتتاں بے مہاریاں
 دیویاں نُوں بال کے بنیرے اُتے رکھیا

گن گن تاریاں نُوں

عمران گُز اریاں

نُھل نُھل جاوندیاں

یاداں دیاں باریاں

دل دل آوندیاں

رُتاں بے مہاریاں

سجھن لئی۔۔۔۔

تیسری یاد دی دھپے بہہ کے
انت وچھوڑے دے
پالے نُون
اپنے ہڈاں وچوں پُن دا
نویاں نویاں
نظمساں، غزلاں
سوچ رہیا وال....

کس دے ہار میں تینوں لیکاں
ورقا قلم دی چو بھنوں سہندا
سوچ توں پہلاں تھک جاندا اے

اک وی اکھر
تیرے تُل نہیں
عشق تیرے دا کدھرے مل نہیں

گزارش

مُھوہ دے سحرے پانی وانگوں
مٹھیاں تیریاں
گلاں باتاں
عمر، حیاتِ شکر دوپہراں
تیرے مکھڑے دا پرچھاواں
تپدے تھل وچ
پولے پیریں

دل دی نگرى جاون والے
تریهائے دی بک نون
اپنے لفظاں دے جاڈونل بھر دے
اُس نون اپنا مکھ وکھا کے
اوہدے رستے تے چھال کر دے

خالی کمرے

چُپ دیاں چیرکاں، پل پل سُندے
اپنے وسنیکاں نُوں لہجہ دے
واجاں مار دے
خالی کمرے
روشن دانوں چڑھدے سورج
باری تھانیں

وانال گلاں باتاں کردے
لمی سلمی چپ دے پالے
اندر ٹھردے
اپنے تاء وچ سڑدے بلدے
واجاں مار دے خالی کمرے
اپنے وسنیکاں نون لبھدے
خالی کمرے....

یار پرائیاں لئی

نت دیہاڑا

کچھوتاوا

بیتے پل دا ایہہ سرناواں

جس پل خاباں نُوں اکھیاں نے چھڈیا سی تے

اوسے ویلے

ماس نے ہڈاں نُوں چھڈ دتا

من لینے آں

رُوپ امر اے
 موت دا
 جس دے دریاواں وِچ اَن مَک پانی
 ہو رہیاتی دا.... پر سوچاں
 میرے کجھ وی تے پلے نہیں
 اِکے ڈھڈوں حبااں لئی وی
 اپنے یار، پرائیاں لئی وی
 سوکھ دی چھاں میں
 اَن نہیں سکیا
 ٹپ ٹپ ڈگری
 گھٹری عمرے
 اپنی واج وی
 سُن نہیں سکیا....

بھار

یاداں دا میں انوں اپنے
سرتے رکھیا
فیراودے تے
پکھتاوے دا بھار میں چایا
اج وی تیریاں لوڑاں بیبا
مینوں تیریاں تھوڑاں بیبا

رُوپ سِروپوں وانجھی چُپ نے
 لفظاں والی چھاں نُوں چھڈیا
 دُھپ نُوں اپنے سینے لایا
 اپنے ہڈاں دی اگ بالی
 آپے بہہ کے مچ مچایا
 شام دی بکھل دے وِچ لگ کے
 دن نے اپنی قیمت کچھی
 رات ہوئی تے
 اسماناں نے سورج اوہنوں مَل دیا تے
 بھاڑ اُسَن کے تارے سارے
 سفریں پے گئے
 سفریں پیندے ویکھ کے تارے
 میں اپنے بدلاں وِچ اڈیا
 یاداں دا میں اَنوں رکھیا
 فر اوہدے تے
 پچھتاوے دا بھار میں چایا

انج مرمر کے
تینوں لبھیا
اکھیاں وچوں مُڑھکا پوئنجھ کے
مُڑ ماضی دا پلا پھڑ کے
ٹُریا جاواں ----

ویلے دا پرچھاوال

ہجر دا جایا... بونا اتھرو
من دے کورے ورقے اُتے

ٹپ ٹپ ویا

ڈگ کے ٹریا

ٹردا ٹردا

نویاں نویاں سطران لکھدا

جد سکے بنے تے رُکیا

اپنیاں سوچاں اندر لکھیا
اپنے حصے دی چو مگھی لڑدا لڑدا
آس اُمید دا نوحہ لکھ کے
ویلے دا پرچھاواں بنیا

پلک اڈاری

اُدھل جانی سوچ نُوں

پتتاں ہس کے تکیا

وچ سمندر

سرکڈھ چھلاں اپنا جٹھ ناپ رہیاں سن

وسوں باہری

تیز انھیری

دُھپ دا پنڈا ساڑ کے

نیلا بدل بن گئی
نھیرے دی بانہہ پھڑ کے
بدل اسماناں وچ اڈن لگ پئے
پتن ویکھ کے ہسن لگ پئے
پل دو پل دی ایس اڈاری نوں
مڑ کے سبھ لبھن لگ پئے

کہانی

دِن دِی ڈِنگی رات دا جُٹا
وِس دا بھریا
کالے بڈل وِرہدے وِرہدے
پچھے ہنڈے
چن نُون تارے نیڑے لگدے
سوچاں دِی اک گھمن گھیری
اندر وگدی لال بہنیری

پہاں بیٹھوں مُڑ مُڑ لنگھدا زرد تھکیواں
اکھاں دے پتیاں تے بددا
دل دا دیوا
ٹھردے پنڈے دے وِج پھردا کھارا پانی
دُھپ دے چٹے ورقے اُتے
میں لکھاں گا
چُپ دے بھیت پئی اس رات دی
وکھری تے انمول کہانی

دن دا ہوکا

واء دے موڈھے بیٹھا بدل
 وِرہدا وِرہدا لنگھ جاندا اے
 اکھ سوکا ورقہ دل دا
 سفنا لکھتاں لکھ جاندا اے
 ویلے دے کھمب لکھ پئے بنھو
 ویلا فر وی اڈ جاندا اے
 اپنی جت نون لہدا لہدا

بندہ آخر ہر جاندا اے
لوہا لکڑ سنگ لگ جاوے
نیکی وانگوں تَر جاندا اے
ڈُبدَا سُورج شاماں تائیں
دن دا ہوکا بھر جاندا اے

جتم دیہاڑا

سوچ دے چارے پاسے
تاراں گڈ کے
اپنے جُتے نوں اکلاپے دے بندی خانے
وچ ڈک کے
اپنے متھیوں دھوڑتے مڑھکا
لاہندا لاہندا

ایتھوں توڑی پہنچ گیا واں

سوچ رہیا واں

مڈھ ازل توں

ساریاں گلاں

ساریاں راہواں

لکھیاں، متھیاں، لیکیاں ہونیاں

ہُن کجھ انج اے

آل دواں کھوتے سگی

تاڑی مار کے

لیکھ دوارے

ویلے دی ونڈ انج کردے نیں

بال مشعالاں

اُبھڑوا ہے

کھڑ کھڑ ہسن

میرے مترو
سجری رت لئی
جی آیاں نون

جاندى رت اُس سَفنِى ورگى
جس نون مڑكے تكلماں آوے
اكھ وچ پانى
جیون هويا پنڊھ صحرا دا
نیر پچھو کڑ شوہ دریا دا

خشتبواں وِچ بھجی عرضی

گلاں وی کجھ نویاں نہیں سن

فر وی سبنا!

تیرا مکھڑا

دیوے دی لو ورگا دسیا

انج لگدا سی

تیریاں اکھراں اندر سدھراں

کنا رولا پایا اے

نظر دے بوہے
 تیرے نال دی دستک نے
 کجھ اِنج دا کم وکھایا اے
 تیریاں گلھاں اُتے جا پے
 جیوں ست رنگی جیہی کھڑ پی اے
 تیری واج بنا کجھ وی تے
 میرے کنیں پیندا ناہیں

لکیاں جھپیاں گلاں باتاں
 خنبوواں وچ بھجی عرضی
 شیشہ دُوری
 مکھ وکھالا
 دُھپ تے چھاں نے
 جیویں اپنی

جھوک وسا کے رونق لائی
فر وی سبنا!
جد وی مینوں چارے پاسے
نہ کجھ دسے
تے نھیرا میریاں اکھیاں اُتے
ہتھ چا رکھدے
تیریاں گلھاں اُتے جاپے
جیوں ست رنگی جیہی کھڑ پی اے
تیری واج بنا کجھ وی تے
میرے کنیں پیندا ناہیں

ماں

ماں بولے تے اِنج پیا لگے
 جیوں گنبد وِچ بولے اللہ
 اُس دا آکھسا آیت لگے
 تیکن جا پے عین تجلا
 اُس دا سُورج چانن وِٹڈے
 جیوں جہساں وِچ واء دا بلا
 سڑدے بلدے لیکھاں اُتے
 آجاندی اے بدل بن کے

ہاڑھ ہووے تے چھاں لگدی اے
 پوہ ہووے تے نکلھ پئی جاپے
 دُھر اندر دے درد پکھانے
 ماں جانے تے اللہ جانے

میری تیبہہ دا سکھر سنارہ
 مٹھے کھوہ دے پانی ورگی
 کوڑ منافق دُنیا اندر
 سچی پریم کہانی ورگی

دھرتی نوں ستکاردا تاں ہاں
 دھرتی لفظ نوں ماں لگا اے
 دھرتی اُتے ماں دا بُوٹا
 جاپے رب دی تھاں لگا اے

دُکھ دریا نوں آکھو جا کے
ہُن وکھاوے مینوں ڈھا کے
میں ویلے دا موسیٰ لوکو
مینوں ربی سَکھ سہا نہہ اے
میرے ہر تے ماں دی چھاں اے

ماں جایا

(امیر لئی اک نظم)

اکو ویڑھے جمننا سبب سہی
پر کسے نے کدے وی
ساہ نین
اکو ویلے آندے ڈٹھے؟
میری اس چڑی دے تھلے
تیری چڑی دی اک تہہ ہے

اُس تہہ تھلے
اِکو ویلے
ساہ لیندا اے دل نسا نا
لوکاں لئی اے
پک سیانا
میرے لئی تے
اِجے نیانا.....

پتیاں دی جان

کڑیے پٹولھیے
اکھیے بلوریے
جھلیے تے بھولیے
حُسنایاں داماں کریں
چندریے گولیے
دوویں اک دو بے وچ
رچیے تے بولیے

تاریاں دی ٹوکری اے
 بدلاں چوں آئی اے
 ورھیاں دے بھاگ جاگے
 ایہوشنوائی اے

سُفنے دے کھڑھیاں دی
 اکھنوں سیہان اے
 پانیاں دے رولے وِچ
 پتتاں دی جان اے

دُدھ نالوں گورئیے
 چن دی چکوریے
 گت والے ریشمی
 پراندیاں چ لگے ہوئے
 موتیاں دی قسمے

وچھوڑے دا توں اتھرو
وصلوں دا مان ایس
سانوں بس ہر پل
تیرا ای دھیان اے
پانیاں دے رولے وچ
پتال دی جان اے

بھاگ بھری لئی
(جیون سا تھی لئی)

بھاگ بھری نے بھاگ جگایا
رحمت، نعمت، دھیاں پتر
نظماں، غزلاں، سخن حیات
جیون ورقے پگے اکھر
سُفنے بھیت بُجھارت ورگے
چن دی لوئے چمکے بدل

محل اُسارے تعبیراں دیے
رُوح دی ڈوری کھولے کجھ
دُکھ دا پالا، سُکھ سیالا
نگھ سنبھالے جی دی بکل
کنڈے کڈھے پیڑاں چگیاں
سوچی کیتی ہر اک مُشکل

رُت

اکھ جیہی پئی وِچ
سدھراں دا بی پایا
کھڑی ہوئی رُت ویکھ
چاواں والا ہڑھ آیا
جا پے اسمان توں
ایہہ اگے دی حیاتی اے

ہون دی ایہہ راہ وی میں
مُڑ کے پچھاتی اے

ہو کا ہوتے ساہواں وِج
جان جیہی آن لگی
دُھپ پچی کندھ تے
رنگاں نوں پکان لگی

دلِ کِردا اے

دلِ کِردا اے
سُفنے چھج وِج پا کے چھٹاں
روڑ ہجبر دے
آپے کڈھاں
ڈُبدے دن دے
اتھرو پونجھاں
اپنے موڈھیاں تے دھرتی دا بھار چارنھاں

اسماناں دیاں
باہواں دے وِچ باہواں پا کے
کھڑ کھڑ ہماں
ویلے دے بنے تے تڑ کے
رات کلاوے دے وِچ لے کے
اپنے دن دا متھا چماں

دل کردا اے

چن دی جنج چڑھی

چن لاڑھاسی
کھیسے دے وچ تارے بھر کے
بڈل اوہدے
جانجی بن گئے
سوٹاں کردے
چن نون سرگھی نل پرناون
جد ویلے دی حد تے اپڑے

سورج اپنے متھے اُتے کرناں والا
سہرا بنھ کے

آپنا آپ سنہرا کر کے
لالی مل کے

سرگھی دے موڈھے سنگ اپنا موڈھالا کے
اپنے دن نوں چاڑھ رہیا سی

سونہا پاسے دا

(نجیب احمد لئی)

لیکھک، گلے بالن وانگوں دُھکھدا رہندا

ورقے اُتے

سرودا رہندا

بلدا رہندا

کھوجی اکھ پئی سُننے لیکے

ہیرے، موتی، حرف، نگینے

بھیت سخن دے
چن پیا کھولے
وچناں دی رُشنائی
چٹھی، بند لہانے
پتتاں تیکر
پہنچ رہے نیں
سُخناں دا کئیہ مُل مُل ہونا
کئیہ لبھنا تولا ماسے دا
پے آکھو سونا پاسے دا

جوگی سُنن سِراں دا

(اعجاز رضوی لئی)

تیریاں گلاں وچوں مِترا
مینوں میری مٹی دی خِشبو آؤندی اے
تیریاں اکھاں دے چان چوں
سچیاں دی لو آؤندی اے

تیرا ہونا
ایسراں جا پے

جیوں چیتز دی رت کھڑ دی اے
جد ملدا ایس
میرے من دی تہی اکھ نوں چاء چڑھدے نیں

تیرا نچ دا سا نچھ سہارا
جیوں دو بیلی
جگ نھیری وچ اک دُوبے دی
بانہہ پھڑدے نیں

توں وعدے نوں علم بنا کے
اس جیوں دے پتتاں اتے آن کھڑا ایس
تینوں تک کے مینوں اپنا
ہونا سوہنا لگدا اے

توں جوگی ایس سُن سہراں دا
تیرے اکھر چُپ دی جھیتوں

واج دی راہے تُو دے نیں
تیرے اکھر درداں بھجے
روح دے سُنجے نیناں اندر
لشکاں مارن
سڑ دے بلدے موسم دے وچ
سینہ ٹھارن

توں تے ساہ لے

من دے بیلے

شام پئی اے

سُنجی رات وی

ہولے ہولے لہندی اے

سُفنے نیئاں اندر ٹھردے

گل ہوٹھاں تے رُکدی اے

تھکيا جُنہ پرچھاویں دے ڈرتوں کدھرے

نگرے لگ کے بیٹھا اے
 ساہ دی اوکڑ ساہ نہیں لییدی
 ہسن نوں دلِ کِردا اے
 چن پانی تے تردا اے
 آون والے کل دارولا
 سو سو دھڑکولا وندا اے
 اندر دی گل دسن پاروں
 جیوں دُھپے پئی
 کوئی برف دی سل پئی تھردی اے
 کوئی واج کسے نوں لبھدی اے

لہندیے شامیں
 تُوں تے ساہ لے

آس وند

(افضال بھائی لئی)

اوہ انھیاں دے شہر نوں
شیشہ وٹن والا
بے عملل رکڑاں دے اندر
بی علماں دا کیرن والا
ایسے آس تے نیجی جاوے
کدے تال مینہہ
رحمت دا پئے گا

ہو کے مگروں

رات نے ہوکا
انج دا بھریا
تارے چن دے
اتھرو دس
جئے نالوں نئے لگن
چویا چویا ہوندی رات وی سورج اگن تانی
اپنے منتر اٹھر رول رہی سی

شیشہ شیشہ

پُھلاں پتیاں دے بلہاں تے جمے ککر
 رات دی تسبیح دے دانے سن
 خورے اتھرو یاں تارے سن
 اسماناں چوں پہلی جھاتی سورج دی سی
 پُھلاں پتیاں دے بلہاں تے جمے ککر
 آپے مک گئے
 اکھیاں دے وچ لکے اتھرو
 آپے سک گئے

مان سُنن دا

(خالد محمود نین سُنن لئی)

باتاں پا کے
دل دیاں گلاں بچھن والا
جگ دی ہونی
جر کے کردا
قلم و کمال
کالی شاہی
سُرت گواہی

کورا ورتا
جج دا کمرہ
سُخن دلیل

جند نمائی
درد اُلکے
سچ دا مچ
مچا کے بیٹھا
وچ شریکے
اُچ اگاہی
ڈھول سپاہی
دل دی من دا
مان سُخن دا

ات تھکیواں

سپاں سنگ یرانے لانے
تے فرجین دی آس وی رکھنی

اُکا جھل اے
ات تھکیویں جُتے ڈھوہنا

اوکھا کم اے
اپنا رستہ لبھن والا
سُورج وئے

جھاتی پا کے

ہردا، جتدا

جیندا، مردا
پینگھ دے اوس ہلارے ورگا
جس دا اپنی
سوچ، سفر تے
زور نہ کوئی

ٹور

سورج

دن نون کنڈتے ڈھو کے

تھکيا تھکيا

بُجھيا بُجھيا

شام دياں رنگاں وچ گھل کے

پرچھاوئیں دا پچھا کر کے

رات دے سینے تے بر دھر کے

چن دے بھتے اندر بلیا
اسماناں تے سج کے سارے
خُشیاں دے نال ٹمکے تارے

اکلاپا

تارا تارا جاندی رات تے
 ہر پل سُفنے دا چرچا سی
 اکلاپے نے نس کے
 پتتاں دے کھڈھیاں نوں ہتھ چا لایا

چُپ نھیرے دے شوہ دریائیں
 ہجر وصل دیاں چھلاں گنیاں
 من دیاں ٹھردیاں پوراں وچوں
 کنا نُور تے کِنیاں تیز دھڑکنناں سمیاں
 دس نہ ہووے

پن حیرت دے
چپ کھلوتے ڈونگھے پانی اندر کھردا جاوے
اگدا سورج ابھرن دی تھاں
ہولی ہولی بھردا جاوے

رُت کہانی

ٹھردی رات دے کھڑھے لگ کے
 دوویں ہتھان نُون مل مل کے
 اپنا موسم بدل رہیا واں
 بند کمرے وچ سوچ رہیا واں

انگٹھی وچ
 ہُن تک کنیاں شاماں ساڑ سواہ کر بیٹھاں

کنے وعدے سُننا ہو گئے
 یاد اے تینوں
 تُوں جس پل دی سردل اُتے
 اپنا متھا ٹیک رہی سیں
 میں اوس پل دے دُوبے پاسے
 تھکيا بچھیا

وصل نون ڈھلدا ویکھ رہیا ساں
 اسماناں دے موڈھے اُتے
 سِر نون رکھ کے
 چن ایہہ بھہ کجھ ویکھ رہیا سی
 کالی رات دا شوہ دریا پیا وگدا سی
 اک مُٹھی وچ سارے موسم مہک رہے سن
 سوچ سرہانے ساڈیاں نگھیاں گلاں دی
 جھنکار پتی سی
 ٹمٹما کے اک نکا جیہا تارا ٹٹیا

ہن کجھ انج اے
 کالی رات دا شوہ دریا پیا وگدا اے
 چن اُس ٹٹے تارے نون
 ساری گل سناندا اے
 سُنفا نموجھانا ہو کے
 رو رو ہس وکھاندا اے

خیال

تیری اکھیں بدل نیں
میرے سینے دی مٹی تے
غم دی واچھڑ ہووے
یاد ماہی وچ بھجیا ہويا
ایہہ دل ہسے رووے

مت

مُجھ سُننے تُوں اُکھیں رکھ لے
تے سدھراں تُوں
چھجیں پالے
ہنجھ دے پیہنے اُتے بہہ کے
انج دا چھٹ۔ کہ
ہور کسے دی بھلیا تینوں
لوڑ نہ ہووے!

شام دی بکل وچ

کھج لکیر

لکیر دے اُتے

آپے درد وٹا لے اپنے

اتھر وچھڈ اُدھارے منگنے

اکلاپے نوں سینے لا کے

شام دی بکل دے وچ اپنا

جُٹا بھل کے بھلیا لوکا

اپنیاں گلاں آپے سُن لے
اپنے آپ نُون
سبھ کجھ کہہ جا
اپنی ڈھپ وچ آپے سڑ لے
اپنی چھاویں
آپے بہہ جا

